



наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмёрлі!
ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ



Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 21 (1328) 24 ТРАЎНЯ 2017 г.

“Жывая мова” ў Полацку



Першы намеснік старшыні ТБМ, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Алена Анісім 16 траўня 2017 г. была ў Полацку, куды яе запрасілі ў якасці гостя ўдзельнікі курсаў "Жывая мова". Падчас сустрэчы сп. А. Анісім распавяла пра дзеянісць ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны", а таксама пра сваю працу ў Палаце прадстаўнікоў.

Наведвальнікам курсаў гостя пакінула ў падарунак некалькі экземпляраў "Нашага слова", свежы нумар газеты

"Новы час", а таксама часопіс "Верасень".

Размова выйшла за межы вызначанага часу, было зададзена шмат пытанняў. Удзельнікі пыталіся пра ўзаемадносіны паміж дэпутатамі ў Палаце прадстаўнікоў, пра перспектывы заканадаўства на беларускай мове. Асаблівую цікавасць, найперш у моладзі, выклікала інфармацыя аб працы аргкамітэта па стварэнні ўніверсітета з беларускай мовай навучання. Усе прысутныя ўхвалілі ўспрынілі гэтае паве-

дамленне і выказалі свое меркаванні адносна канцепцыі будучай установы.

Напрыканцы адзін з актыўных удзельнікаў курсаў "Жывая мова" зрабіў выснову, якую можна перадаць наступным чынам: "Каб Беларусь была такой, якой мы хочам яе бачыць, нам як грамадзянам сваёй краіны трэба кожны дзень працаўць на гэта, у тым ліку і як мага часцей карыстацца і падтрымліваць беларускую мову".

Nash kar.

80 гадоў з дня нараджэння Міхаіла Біча

Міхаіл Восіпавіч БІЧ
(27 траўня 1937, в. Мільвічы, цяпер Маастоўскі раён, Гарадзенская вобласць - 17 траўня 1999) - беларускі гісторык.

Нарадзіўся ў сялянскай сям'і Восіпа Пятровіча і Ганны Антонаўны Бічоў. Скончыў Дзярэчынскую сярэднюю школу, у 1953 г. праз конкурс 8-м чалавек на месца паступіў на гістарычны факультэт БДУ, які скончыў з адзнакай у 1958 г. Працаўнік настаўнікам у сельскіх школах Паставскага і Маастоўскага раёнаў. Працаўнік малодшым навуковым супрацоўнікам у інстытуце гісторыі. М. Біч распрацоўваў тэму "Грамадска-палітычны рух у Беларусі ў 1900-1917 г." - акрэсліў кірунак сваіх даследаванняў гісторыяй рабочага і сацыял-дэмакратычнага руху ў 2-й пал. 19 - нач. 20 ст.

У 1970 г. абараніў кандыдацкую дысертацию на тэму: "Развитие социал-демократического движения в Белоруссии в 1883-1903 г.", якая ў 1973 г. выйшла манаграфіяй. У 1971 г. М. В. Біч быў абраним на пасаду старшага навуковага супрацоўніка. Пасля публікацыі манаграфіі амаль дзесяцігоддзе вывучаў рабочы рух у Беларусі ў 1861-1907 г. У 1984 г. у выніку даследаванняў выйшла манаграфія "Рабочее дви-

жение в Белоруссии в 1861-1904 г.", якая была абароненая як доктарская дысертация (1984). З ліпеня 1983 г. М. В. Біч - загадчык сектара гісторыі Беларусі перыяду капіталізму. Потым сектар змяніў сваю назыву і быў пераўтвораны ў аддзел гісторыі Беларусі кан. 18 - нач. 20 ст. З 1989 г. кіраваў аддзелам на грамадскіх пачатках, бо быў абраним намеснікам дырэктара Інстытута гісторыі АН БССР па навуковай работе. Разам з вывучэннем рабочага класа і буржуазіі ён даследаваў дзеянасць буржуазных і дробнабуржуазных партый і груповак, а таксама народніцкі рух, перыядычны друк Беларусі і проблемы нацыянальнага Адраджэння нач. 20 ст.

Адначасова быў намеснікам старшыні вучонага Савета па абароне кандыдацкіх і доктарскіх дысертаций, створаным пры Інстытуце гісторыі НАН Беларусі, сябрам Савета па абароне дысертаций пры Дзяржпедуніверсітэце, уваходзіў у склад навуковага Савета інстытута. Апроч гэтага, М. В. Біч на працягу 4 гадоў узнічалаў экспертыні савет Вышэйшага атэстацыйнага камітэта



Рэспублікі Беларусь па гістарычных навуках і мастацтвазнаўству. Шэсць аспірантаў пад яго кіраўніцтвам абаранілі кандыдацкія дысертаты.

Апроч дзвюх манаграфій, аўтар раздзелаў у 7 калектыўных кнігах: Гісторыя Беларускай ССР. Т. 2. (Мінск, 1972), Асвета і педагогічная думка ў Беларусі са старынных часоў да 1917 г. (Мінск, 1985), Полоцк: исторыческі очерк. 2-е изд. (Мінск, 1987), Нарысы гісторыі Беларусі. У 2-х частках. Ч. I. (Мінск, 1987) і інш. Таксама аўтар 54 артыкулаў у нав. выданнях і 230 артыкулаў у энцыкл. выданнях, 4-х вучэбных дапаможнікаў і 5 праграм для сярэдняй школы па гісторыі Беларусі.

Bikinėdysia.

Дні славянской культуры і пісьменства ў Бельску

У Бельскім Парку каралевы Алены прайшоў фэст "Пralog III Дні славянской культуры і пісьменства". Падчас мерапрыемства можна было наведаць супстрэчы з беларускімі пісьменнікамі, канцэрты музычных калектываў з Беларусі, Літвы і Польшчы, а таксама прыняць удзел у майстар-класах па царкоўнаславянскай мове.

Кастусь Антановіч з выдавецтва Брацтва ў гонар Віленскіх пакутнікаў з Менска паведаміў:

- Мы прывезлі свае выданні - гэта ў першую чаргу часопіс "Праваслаўе", "Беларускі праваслаўны календар", "Святыя зямлі беларускай", малітвасловы, багаслужбенную літаратуру на беларускай мове, асветніцкія, краязнанічыя матэрыялы. У



каралевы Алены адкрылася тэматычная выставка прысвечаная Францішку Скарыну і 500-гаддзю беларускай друкаванай кнігі.

Maciej Račinevički,

Я нарадзіўся тут

27 траўня
ў 19.00
на
аграсядзібе
“Гасцініца”
ў в. Пескі
Лідскага
раёна
творчая
сустрэча
са
Зміцерам
Вайцюшкевічам
“Я
нарадзіўся
тут”.
Уваход
вольны.

27 траўня
Сядзіба
“Гасцініца”
27 мая
19:00

творчая сустрэча

Зьміцер Вайцюшкевіч

Я нарадзіўся тут

@zmitser.wajciushkevich
hascina.s@gmail.com
Даведкі па телефоне: +375296148861

ISSN 2073-7033



тым ліку тыя, якія выйшлі нядаўна, акрамя таго, ёсць у нас і зборнікі багаслоўскіх прац. Таксама мы ўзялі на наш стэнд літаратуру іншых беларускіх выдавецтваў, якія таксама прысвечаны асветніцтву і царкоўнаму краязнаніству.

Варты адзначыць, што ў Парку

Міжнародная канферэнцыя "Мова як фактар захавання нацыянальнай ідэнтычнасці: беларуска-ўкраінскі кантэкст" адбудзеца ў Менску

25 траўня ў Менску адбудзеца міжнародная наўкукова-практычная канферэнцыя "Мова як фактар захавання нацыянальнай ідэнтычнасці: беларуска-ўкраінскі кантэкст".

Арганізатарамі яе выступаюць: Пасольства Украіны ў Беларусі, Дзяржаўная наўковая ўстанова "Цэнтр даследавання беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі", Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, Нацыянальная бібліятэка Рэспублікі Беларусь.

Сярод удзельнікаў канферэнцыі - Алена Анісім, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь; Аляксандар Лукашанец, намеснік дырэктара Цэнтра даследавання беларускай культуры, мовы і літаратуры; Сяргей Гаранін, намеснік дырэктара Інстытута мовазнаўства імя Я. Коласа; Алег

Трусаў, старшыня ГА "Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"; Юры Громык, дэкан факультета філалогіі і журналістыкі Усходнеўрапейскага ўніверсітэта імя Л. Украінкі (г. Луцк, Украіна); Ірина Ключкоўская, дырэктор Міжнароднага інстытута адукацыі, культуры і сувязі з дыяспарай нацыянальнага ўніверсітэта "Львоўская палітэхніка" (г. Львоў, Украіна); Віктар Місюк, кіраўнік украінскай наўково-педагагічнай суполкі "Берагіні" (г. Берасце), а таксама шэраг вядомых наўкоўцаў і экспертаў з Украіны і Беларусі. У працы канферэнцыі таксама возымуць ўдзел Надзвычайнікі паўнароўскіх пасол Украіны ў Беларусі Ігар Кізім і дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Раман Матульскі.

На канферэнцыі, прымеркаванай да Міжнароднага

дня славянскай пісьменнасці, будучь абмеркаваныя проблемы захавання і развіцця нацыянальных моваў як складніка нацыянальнай бяспекі і культурнай памяці, размова пойдзе пра агульныя беларуска-ўкраінскія моўныя карані, перспектывы і цяжкасці вывучэння беларускай і ўкраінскай моў ва Украіне і Беларусі. У рамках адзначэння 500-годдзя беларускага кнігадрукавання будучы праследжаны беларуска-ўкраінскія кніжныя сувязі.

Канферэнцыя адбудзеца па адрасе: г. Менск, пр. Незалежнасці, 116, Нацыянальная бібліятэка Рэспублікі Беларусь, цэнтральны ўваход, 3-і паверх, зал адукацыйных тэхналогій.

Пачатак канферэнцыі - 10:00.

Для ўдзелу ў працы канферэнцыі просьба зарэгістравацца па тэл. 8 017 2831982.

У Гомелі прыйшла літаратурная сустрэча з Наталкай Бабінай

Аўтарка кніг "Рыбін горад", "Крыві не павінна быць відно", заснавальніца беларуска-ўкраінскага альманаха "Справа" і старшыня Таварыства ўкраінскай літаратуры пры Саюзе беларускіх пісьменнікаў Наталка Бабіна выступіла ў Цэнтры беларускай мовы пры мясцовай філії ТБМ.

Таленавітая пісьменніца распавядала пра сваю дзейнасць, гісторыі цікавых людзей, прэзентавала апошні нумар літаратурнага альманаха, наўчыла наведальнікаў чытаць па-ўкраінску і распавяла пра мясціны, дзе нарадзілася.

На сустрэчы прысутнічала ганаровы сябров ТБМ пісьменнік Анатоль Бароўскі.

Гомельская арганізацыя ТБМ.



Перадз'ездаўскія гутаркі сяброў ТБМ

Рэспубліканская рада ТБМ імя Ф. Скарыны прыняла рашэнне правесці чарговы з'езд у кастрычніку 2017 года. Приняла да ведама заяву старшыні А. Трусава аб няўдзеле яго ў выбарах на чарговы тэрмін. Эта інфармацыя прагучала ў СМИ, уключна з "Народнай волі", радыё "Свабода". Названы шэсць прэтэндэнтаў на пасаду старшыні. Менавіта кожны з іх павінен надрукаваць у "Нашым слове" сваю праграму. Два кандыдаты ўжо, як паведамляла газета, адмовіліся ад напярэднене дадзенай згоды. Цікава было б, каб іяны надрукавалі свае погляды, чаму адмовіліся. Вось, шаноўныя галоўны рэдактар, які ў Ваш багаты патэнцыйны творчы рэдакцыйны партфель. Як мне бачыцца, гэта павысіць цікаласць падпісчыкаў да нашай газеты. У трэці раз прапаную "Нашаму слову" адкрыць рубрику "Перадз'ездаўскія гутаркі".

Стан беларускай мовы ў Беларусі пасля рэферэндуму 1995 года трагічна-катастрафічны. Рэферэндум, як вядома, праведзены на суперакашэнню Канстытуцыйнага суда. Нагадаем, што на галасаванні было пастаўлена пытанне: "Ці згодны Вы з наданнем рускай мове аднолькавага статусу з беларускай?". Згодна з міжнароднымі законамі і практикай правапрыменення моўнае пытанне не можа (не рэкамендуецца) выносіцца на рэферэндум - гэта па-першую чаргу. Усе пытанні рэферэндуму 1995 года былі па-прыднені абліёлены як кансультацыйныя - гэта па-другое. Прэзідэнт пагадзіўся на рэкамендацийны характар рэферэндуму ў абліені на спыненне Канстытуцыйным судом працэдуры імпічменту. Пытанне, якое выносіцца на рэферэндум, не павінна супярочыць Канстытуцыйнай Рэспублікі Беларусь, а менавіта: абмяжоўваць, адміністраваць, ушчамляць агульнапрызнаныя права і свабоды грамадзяніна, канстытуцыйныя гарантіі рэалізацыі гэтих прав і свобод. Моўнае пытанне на рэферэндуме 1995 г. не магло выносіцца і ў адпаведнасці з законам "Аб рэферэндуме" 1991 г., артыкул 3.

Што адбылося ў Беларусі пасля незаконнага рэферэндуму 1995 года з бытой аднолькай дзяржаўнай беларускай мовай? Нацыянальная катастрофа. За апошнія 21 год у Беларусі ва ўсіх сферах: выхаванні і адукацыі, культуры, наўцы, СМИ, дзяржаўнага і грамадскага кіравання, караеці - ва ўсіх сферах жыццядзейнасці беларусаў у Беларусі органы ўлады адбіралі ў беларусаў родную, этнічную мову.

Заклікаю сяброву Рады ТБМ і чытачоў газеты аглянуцца на першыя дзейнасці нашага Таварыства пасля рэферэндуму, заглянуць у Статут ТБМ, асэнсаваць прафесійна, патрыятычна і запытацца ў сяміх сябе, а ці годна мы працавалі, што маглі зрабіць лепшыя не зрабілі і што можем зрабіць адэкатна рэальнай сітуаціі.

ацый.

Як мы працавалі? Наша праца будзе ацэнена нашымі дзецьмі і ўнукамі. У мяне трэбуючы: малодшая пойдзе ў першы клас, сярэдняя - у другім класе, старшыя - у дзясятым. Вось яны ў працэсе становлення і асэнсаванага ўсведамлення трагедыі лінгвацыду беларусаў на мяжы 20 - 21 стагоддзяў спытаюцца, а што зрабіў наш дзядулі, каб мы не былі бязроднымі ў роднай беларускай мове. У архівах прачытаюць пра герайчнае шматгадовае змаганне адзінай сям'і дзяўчынкі з прыгожым іменем Ялінка ў горадзе Магілёве і аў іншых бездапаможных бацькоў з працаў вучыцца ў роднай мове. І ці зразумеюць мае ўнуккі "ліберальны" мае дзеянні на працягу амаль трох дзесяткаў у складзе сяброву ТБМ??!

ТБМ пасля рэферэндуму 1995 года не заняла абаронча-радыкальную пазіцыю ў барацьбе з уладай стратэгіяй канчатковага знішчэння беларускай мовы і дэградацыі нацыянальнай свядомасці беларусаў, а незадўажна стала не замініць ўсёй дзяржаўнай машынай давесці моўную праблему беларусаў да сённяшняга стана. Аб некаторых прычынах і шляхах выхаду з фактычнага гета я выкладаўся на староніце "Нашага слова" 14 снежня 2016, №50. Там я прапанаваў змяніць трэнд стратгічнай і тактычнай дзейнасці ТБМ.

Стратэгія і тактыка дзейнасці ТБМ, планы нашай дзейнасці, як мне бачыцца, павінны апірацца на лозунгі, якія пропанаваны для аблеркавання перад чарговым з'ездам. Галоўнымі, на мою думку, бачацца трэћы:

1. "У Беларусі, як ва ўсіх краінах СНГ - адзінай дзяржаўнай мовы - беларускай!"

2. "Спыніць русіфікацыю Беларусі!".

3. "Беларуская мова - гарант рэальнага суверэнітэту!"

Пропаную для аблеркавання наступныя пытанні:

1. У цэнтр дзейнасці паставіць праблему аб адзінай дзяржаўнай беларускай мове. Змагацца за аднаўлення закона "Аб мовах" 1990 года і адпаведных прававых актаў па яго выкананні. Будзем мэтанакіравана рухацца да беларускамоўнага жыццёвага асяроддзя ў Беларусі.

2. Усю дзейнасць трэба праводзіць пад лозунгам "Спыніць русіфікацыю Беларусі!". У свой час Менская гарадская Рада ТБМ праводзіла свою работу пад гэтым лозунгам, што прынесла станоўчыя вынікі.

3. Аднавіць камісіі пры сакратарыяце ТБМ па кірунках жыццядзейнасці грамадства, якія незадўажна зіклі (адукацыя... і далей назвы з архіва).

4. Паралельна з барацьбой за адкрыццё новага цэнтра беларускамоўнага ўніверсітэта неабходна дабівацца ад уладаў надання такога статусу

(беларускамоўнага) галоўнаму Педагагічнаму ўніверсітэту імя М. Танка. Абгрунтаванне гэтай прапановы: настаўнікі ёсць падмурок усёй выхаваўчы-адукацыйнай піраміды.

5. Актыўізація, зблізіць предметна-функціональную работу ТБМ з прафесійнымі дзяржаўнымі ведамствамі шляхам сумеснага правядзення розных мерапрыемстваў (круглыя столы, канферэнцыі і іншыя формы) па ўсім спектры моўна-культурнай аспектніцай праблематыкі.

6. Увесе час усім магчымымі способамі і сродкамі дамагацца вяртання беларускай мовы на беларускую тэлевізію. На першых парах вярнуць беларускую мову ў перадачу "Навіны", як было ў часы СССР - БССР і да рэферэндуму 1995 года. Замест рускамоўных каналаў стварыць павінартасны, прафесійны тэле-канал "Культура". Вярнуць у радыё- і тэлепрастору правераныя часам спектаклі і іншыя формы як з архіўнага фонду, так і новыя, сучасныя. Настаў час падумаць і аб стварэнні нацыянальнага музычнага канала, дзе б гучала сусветная класіка, творы беларускіх кампазітараў, беларуская эстрада і музычныя гурты ўсіх краін суседзяў: Літвы, Латвіі, Польшчы, Расіі, Украіны, Эстоніі. Нават заўзятары футболу дамагліся жаданага - адкрыцця футбольнага тэлеканала.

7. У цэнтры ўвагі будзе заставацца газета "Наша слова". Рэдакцыйная палітыка газеты запрашае для прафесійных пошукаў шляху выхаду да свайго масавага чытача. Без актыўізацыі інтэлектуалаў стаўліцы і сакратарыяту ТБМ зрабіць гэта па аўтактычных абставінках у Лідзе, як паказаў час, не ўдаца.

8. Патрабуеца аблеркаванне форм і метадаў па ажыўленні ўзаемадзеяння Менскай гарадской Рады ТБМ, раённых радаў ТБМ сталіцы з сакратарыятом ТБМ.

9. Як паведамлялася, фарміруеца Рабочая група пры Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуре і наўцы Палаты прадстаўнікоў для перакладу праекту Кодэкса аб адукацыі з рускай мовы на беларускую. Лічу мэтазгодным, маючы свайго ТБМ-дэпутата Алена Анісім, пашырыць функцыі гэтай рабочай групы на ўсе статутныя праблемы ТБМ (па неабходнасці). Такая камісія працавала пад кіраўніцтвам дэпутата Яўгена Цумараўа ў Вярхоўным савеце 12 склікання.

10. Больш цесна каардынаваць дзейнасць ТБМ з Таварыствам беларускай школы, з Мова-Нанова і іншымі грамадскімі культурна-асветніцкімі арганізацыямі і інтэлектуальнымі асобамі.

**Сябар Рады ТБМ,
прафесар
Мікола Савіцкі.**



(Працяг. Пачатак у папяр.
нумарах.)

Манжэта, манжэтка (манжета, обшлаг) - прыштыту аблага рукава ў сарочцы.

Мансарда (мансарда) - жылое памышканне на гары-
шчы хаты.

Мара (призрак, кошмар) - вобраз у старадаўніх павер'ях, невялікая чалавека-падобная істота, скура якой па-
крыта поўсюду або пер'ем.

Маргавое - плата ся-
лян феадалаў ВКЛ у 16 - 18
стст. за карыстанне агародамі
(вымялялася моргамі).

Маровая панина - па-
павер'ях, жанчына ў чорнай
хустцы, якая прыносіць эпізо-
мію, мор.

Мароз (Мороз) - міфіч-
ная істота, якая ўласбіла зі-
мовы холад.

**Марынатка, марына-
рка** - світка (Вілейскі раён).

Марзна - увасабленне
смерці. Раней на Радаўніцу
прывіралі, як бабу, куль сало-
мы, які тапілі ў лужыне за вёс-
кай.

Марш (марш) - імпра-
візацыйны танец, рух якога на-
гадваюць маршыроўку салдат.
Яго танцавалі ў канцы веча-
рынкі, а таксама некалькі разоў
на вяселлі: на пачатку, у час
провадаў маладых да шлюбу,
пры сутэрэчы маладых, калі
абдорвалі маладых, калі малад-
ую адпраўлялі да маладога,
калі прыданкі на лаве ламаюць
лаву.

Маршэнне (морще-
нне) - адзін са спосабу аздаб-
лення традыцыйнага адзення;
збіранне тканіны ў дробныя
складачкі-зборкі.

Масленіца, запусты,
сырніца (масленица) - на-
роднае свята провадаў зімы.

Маставое - плата за
праезд цераз мост або грэблю
у ВКЛ.

Мастаўнічы - павя-
товая пасада ўрадоўца, які
сачыў за станам мастоў і пера-
праў у сваім павеце ВКЛ.

Мата (циновка) - пля-
цёнка з саломы для закрываці
акон або дзвярэй зімой знад-
ворку для ўцяплення.

Матавіла (мотовило) -
прылада для пераматвання
пражы.

Матачнік, рапотка
(маточник) - крацістая драўля-
ная пушачка з ручкай для часо-
вага ўтрымання і пераноскі
пчалінай маткі з адной борці ў
другую.

**"Матлет", "Мат-
лот"** - гарадскі бытавы парна-
масавы танец.

Матуз (бечёвка) -
скручаная вузкая палоска тка-
ніны, шнурок для завязкі.

Матушка (трубка) -
маток лікса.

Матушка (попадья,
матушка) - жонка святара,
папа.

Матыка, капаніца,
грасоўка (мотыга, тяпка) -
ручная прылада для апрацоўкі
глебы ў агародзе, для акуч-
вання бульбы.

Матылёнк, матыль -
традыцыйная рыбалоўная
снасць тыпу дарожкі.

Маслёнка (пахта) - ад-
ходы пры вырабе масла.

Мач - драўляная двух-
зубая прылада для накапвання
гною ў хлеве.

Мачала (мочало) - ва-

Этнографічны тлумачальны слоўнік

лакністая частка лубу.

Мачанка (мачанка) - 1)
верашчака; 2) страва, якая рых-
туецца з тварагу, смятаны і ма-
лака (Вілейскі раён).

Мачаха (мачеха) - на-
родная маці дзецям мужа.

Маштарня - памыш-
канне для жытла конюхай у 16
- 19 стст. у панскіх сядзібах або
невялікай майстэрні па па-
працы экіпажа і калеса.

Мегера (мегера) - злая,
сварлівая жанчына (ад імя грэ-
цкай багіні кроўнай помсты).

Медавар (медовар) -
той, хто займаецца мёдаварэн-
нем.

Медаварня (медовар-
ня) - памышканне, дзе вараць
мёд.

Медавуха (медовуха) -
традыцыйны мядовы напітак.

Медагонка, пушніца,
цэнтрабежка (медогонка) - ма-
шынка для выціскання мёду з
согаў.

Медарэз - пчалярскі
нож для падразнання согаў, вы-
рэзання матачнікаў, ускрыц-
ця забруса (васковая пячатка
спелага мёду).

Медніцта - выраб
гаспадарчых і маствацкіх рэчаў
з медзі.

Медзякі (медяки) -
медныя грошы (манеты).

Межавік, каморнік
(межевицкі) - землямер, геадэ-
зіст.

Межань (межень) -
доўгае сезоннае стаянне самага
нізкага ўзроўню вады ў раці.

Мезанін (мезонін) -
надбудова над сярэдзінай дома.

Мера - адзінка вымя-
рэння масы ў сістэме мер Вялі-
кага Княства Літоўскага, якая
адпавядала аднаму пуду.

Мерка (мерка) - бандарная
ёмка, якая выкарыстоўвалася як мера сыпучых
рэчываў, была роўная 16 гар-
нкам.

**Мернік, мернічы, ме-
рчи, геаметр** - службовая
асоба ў ВКЛ у 16-18 стст., якая
займалася вызначэннем межаў
і вымярэннем участкаў.

"Месячык" - бытавы
танец.

Меша - нячысты дух,
які ўяўляюць калматай чорнай
живёлінай невялікага росту.

Мешань - 1) сумесь,
мешаніна; 2) паўторнае во-
рыва.

Мігдалік (мігдалик) -
крыж або выява святога, або
зорачка, якія ўстаўлены ў ме-
талічныя круглыя абадак пад
шкло. Яго насліл на шыі дзяў-
чатаў і маладзь жанчыны ў Сло-
німскім і Кобринскім паветах
(Шайн, т. 3, с. 368; Малчанава,
с. 163).

"Мікіта" - традыцый-
ны старадаўні танец з палкай
пад прыпеўку.

Мікола (празднік Ни-
колая Чудотворца) - хрысціян-
скае свята ў гонар Мікалая Цу-
датворцы. Адзначаецца правас-
лаўнымі два разы на год: вяс-
новы - 22 траўня і зімовы - 19
снежня (на н. ст.).

Мілта, талакно (толо-
кно) - густая страва з аўсянай
муки.

Міля руская - адлег-

ласць, роўная 7467 м.

Міска (миска) - ганчар-
ная або такарная пасудзіна,
звычайна круглая і глыбокая
для ежы.

Мітра (митра) - пазалоч-
чаны і аздоблены рэлігійнымі
эмблемамі галаўны ўбор прад-
стайніку вышэйшага духавен-
ства ў праваслаўнай і каталі-
цкай царкве, які надзяўваецца ў
час набажэнства.

"Мідзведз" - трады-
цыйны танец-гульня, які імітуе
ўстаўшага дыбкі мядзведzia.
Быў пашыраны ў калядным абра-
дзе. На Палесці захаваўся да
нашага часу.

Мядніца - мера сыпучых
рэчываў і вадкасцей, роўная
12 гарнкам (33,84 л.).

Мядніца (медница) -
медная або гліняная пасудзіна
накшталт місік ёмкасцю 8 - 12
літраў для ўмывання і мыцця
посуду.

Млын (мельница) - ме-
ханічны станок для памолу
збожжа, які прыводзіцца у рух
водой або ветрам.

Млынтар (мельник) -
той, хто працуе на млыне.

Могілкі, пагости
(кладбіще) - месца пахавання
ніжчынкі.

Мяздра (мездра) -
слой падскурнай клятчаткі жы-
вёл, ніжняя мясістая паверхня
скуры.

Мязга (мезга) - 1) мяк-
кая частка дрэва паміж карой і
драўнінай; 2) маса, якая ўтварае-
ца пасля таўчэння або рас-
цірання чаго-небудзь.

Мяла (пест) - прылада
для мыцця сырамятнай скуры.

**Мильніца, мялка, це-
рніца** (мялка) - прылада для
мыцця ільняной і канаплянай
расты.

Моль (моль) - шкод-
ныя насекомыя.

Морква - вадкая страва
зварана з морквы.

Морг - старая мера зям-
лі, роўная 0,71 га.

Мост (пол) - 1) падлога

ў свірне; 2) будаванне на рацэ,
рэчы або канале для пера-
ходу і пераезду.

Мотальская ручнікі -
традыцыйныя тканыя ручнікі,
якія вырабляюцца ў вёсцы Мота-
ль Іванаўскага раёна.

Музыка - народны
скрыпач на Віцебшчыне.

Мурлацина - тоўстая
дошка, якую кладуць на бэлькі
хаты знадворку і да якой пры-
біваюць кроквы драўлянымі
штырамі.

Мурня - прамавуголь-
нае ў плане памышканне з пле-
ценымі і амбазнымі сценамі і
саламянай страхой для зімоўкі
пчол.

Мутнік - традыцыйная
рыбалоўная снасць тыпу невада
для лоўлі рыбы на вялікіх
глыбінях.

Мыйня (автомойка) -
месца і памышканне, дзе мыць
аўтамашыны (г. Мінск).

Мыліца (костыль) -
пратэз, прыстасаванне для хад-
зьбы калекі.

Мысюры (бусы) - пач-
церкі (в. Моталь Іванаўскага
раёна).

Мыцельнік, бабін
кут (судомойня) - месца ў су-
працілгым кутку ад печы, дзе
вісела альбо стаяла вядро з вад-
ой (в. Жабчава Капыльскага
раёна).

Мэблія (мебель) - унут-
ранае аbstаляванне памыш-
кання. Для традыцыйнай хаты
- гэта стол, услон (зэдаль), лавы,
паліца, палаткі, пол, стул,
куфар, скрыня, гратага-
ка, ложак, кальска, пазней - ша-

фа, канапа, шабан, крэсла.

Мэндлік, бабка (баб-
ка) - 9 спаноў жытга, паставленых
у купу, а дзесятым накрыты
камлём уверх.

"Мядзведз" - трады-
цыйны танец-гульня, які імітуе
ўстаўшага дыбкі мядзведzia.
Быў пашыраны ў калядным абра-
дзе. На Палесці захаваўся да
нашага часу.

Мядніца - мера сыпучых
рэчываў і вадкасц



Памяці Міколы Аўрамчыка

8 траўня
2017 года пасля



працяглай хваборы на 98-м годзе жыцця адышоў у лепшы свет апошні рамантык беларускай літаратуры, вядомы паэт, празаік і перакладчык Мікола Якаўлевіч Аўрамчык, які нарадзіўся 14 студзеня 1920 года ў сялянскай сям'і ў вёсцы Плэсы на Бабруйшчыне.

Упершыню выступіў у друку з вершамі ў 1937 годзе. У 30-я гады сябраваў з класікам беларускай літаратуры народным паэтам Янкам Купалам. Да вайны паспей скончыць трох курсы літаратурнага факультета менскага педінстытута. Ваяваў на Паўночна-Заходнім і Волхавскам фронтах, быў ў фашысткім палоне. Пасля вайны скончыў журфак БДУ. Працаўшы у рэдакцыях рэспубліканскіх газет і часопісаў. Выдаў дзесяткі зборнікаў вершоў і два празаічныя раманы. Узнагароджаны ордэнамі і медалямі. Заслужаны работнік культуры Рэспублікі Беларусь. Лаўрэат літаратурнай прэміі імя Я. Купала. Ганаровы грамадзянін Бабруйшчыны. Мікола Якаўлевіч нарадзіўся ў сям'і доўгажыхароў, бо ўсе яго браты і сёстры дасягнулі 90-гадовага ўзросту.

З Міколам Аўрамчыкам мы пазнаёміліся ў 2007 годзе. Ён мне падпісваў сваю перадапошнюю книгу "Знамёны постаці". Літаратурнае выданне напісана інтэлігентна і цікава. У книгу увайшли нарысы, прысвечаныя празаікам, паэтам і грамадскім дзеячам. З павагай і ўдзячнасцю піша аўтар пра Я. Коласа, К. Крапіву, А. Куляшову, П. Панчанку і М. Танка. Лірызмам і смуткам прасякнуты ўспаміны пра А. Коршака, А. Пысіна, І. Мележа, З. Бядуюло...

Мне асабіста спадабалася, як аўтар распавядае пра Пятра Міронавіча Машэрава. У 2015 годзе выдавецтва "Беларуская навука" выдала выбраныя творы Міколы Аўрамчыка. Наклад кнігі 700 асобнікаў. Да выдання спрычыніўся Георгій Кісялёў. Карэктарам з'яўляецца славутая паэтка Наталія Кучмель.

Развітанне з Міколам Аўрамчыкам адбылося 10 траўня 2017 года ў "Рэспубліканскім клінічным медыцынскім цэнтры" (лечкамісіі).

Развітца з патрыярхам прыйшлі трохдзячкі, сястра і ўнукі паэта. Таксама шматлікія калегі і паплечнікі Міколы Якаўлевіча далучыліся да жалобнага мерапрыемства. Сярод іх былі: Генрых Далідовіч, Анатоль Вярцінскі, Васіль Зуёнак, Кастько Цвірка, Анатоль Бутэвіч, Мікола Лавіцкі, Барыс Пятровіч, Алеся Пашкевіч, Марыя Баравік, прадстаўнікі грамадскіх устаноў, арганізацій і сродкаў масавай інфармацыі, а таксама дачка сябра Міколы Якаўлевіча - Валерыя Іванаўна Навуменка, кандыдат медыцынскіх навук Валеры Шумілаў...

На мерапрыемстве прысутнічаў светна вядомы паэт Сяргей Іванавіч Законнікau.

Трэба адзначыць, што асабіста я тэлебачанаваў шаноўнаму Міколу Якаўлевічу адзін раз на тыдзень. Мы разам аблікоўвалі навіны беларускай літаратуры і культуры, падзеі ў грамадстве. Пісьменнік з гонарам узгадаваў сваіх лепшых сяброў Анатоля Кудраўца і Ўладзіміра Дамашэвіча, якія пакінулі гэты свет некалькі год таму.

Мікола Якаўлевіч быў малады духам чалавек. Пра гэты факт зняў рэпартаж славуты журналіст Іван Мацяк, які асвяляе пытанні культуры...

Трэба адзначыць, што на Бабруйшчыне неабходна ўстанавіць мемарыяльную шыльду ў гонар славутага земляка і назваць вуліцы ў імі паэта ў Менску і Бабруйску, а таксама наадаць імі Міколы Аўрамчыка бібліятэкам на радзіме і ў сталіцы і выпустыць паштовую марку, прысвечаную класіку.

Аляксей Шалахоўскі,
гісторык культуры, журналіст-
фрылансер.

Экскурсія па старожытным Магілёве на Фэсце эксперсаводаў

24 красавіка, цёплым сонечным вечарам панядзелка, зацікаўленная грамада сабралася ў парку Горкага, каб прагуляцца з вядомым магілёўскім гісторыкам, старшынём магілёўскага ТБМ ім. Ф. Скарыны Алегам Дзялячковым па гістарычным цэнтры і даведацца пра цікавыя факты з мінулага нашага горада.

Парк Горкага - замкавая гара - месца, з якога пачынаўся горад Магілёў, менавіта тут знаходзіўся Magiléuskі замак, пабудаваны напачатку 16 стагоддзя. Ён вытрымаў шмат войнаў, некалькі разоў быў спалены і зноў адбудаваны, але ж час няўмольны, і зараз пабачыць, як ён выглядаў, можна толькі на старых гравюрах. Мы разглядалі наваколле і ўяўлялі сабе гэтую добру ўмацаваную цвердзь з тойстымі сценамі, сямю вежамі, дзвярьмі брамамі. Не дарма ж герб горада гэта выява рыцара ў адчыненай браме. Герб быў дадзены Магілёву ў 1661 годзе і з гэтым звязана вельмі цікавая гісторыя. У 1654 г. магілёўцы без бою здолі горад маскоўскуму войску. Падстаў для гэтага было некалькі - і страх паўтарэння місісілаўскай "трубіцкай" разні, і то, што маскоўцы былі праваслаўныя, а ў той час і большасць жыхароў горада былі таксама праваслаўнай веры, і вялікія павіннасці з боку Януша Радзівіла, і жаданне пашырыць гандлёвую сувязь з Москвой. Але ж захапленне расейцамі было нядоўгім, і к 1661 году ў горадзе не засталося жыхароў, якія б ім сімпатызавалі. Было падрыхтавана і здейснена паўстанне, перрабіты ўесь маскоўскі полк. За вызваленне горада кароль Ян Казімір і надаў Магілёву герб з выявай "Пагоні", які з'яўляецца нязменным да гэтага часу.

Крохам далей і аказваецца на Плошчы Славы (раней Савецкай). Спачатку яна мела назыву "Гандлёвая", на ёй быў размешчаны гандлёвыя рады, а пасля далучэння да Расейскай імперыі стала "Губернатарскай" і была забудавана шэрагам устаноў - суд, дом губернатора, губернскае праўленне і інш. Нажаль, з усіх будынкаў 1770-х гадоў застаўся толькі будынак акружнога суда, у якім зараз знаходзіцца Magiléuskі абласны краязнаўчы музей імя Еўдакіма Раманава, астатнія былі разбураны падчас Вялікай Айчыннай вайны. Гэты ансамбль будынкаў варты ўвагі яшчэ і таму, што з 1915 па 1917 г. тут знаходзілася Статука Вярхоўнага галоўнага мандуючага рускай арміі Мікалая II.

А метраў праз сто пачынаюцца ўжо страты іншай вайны - вайны з культурнай спадчынай горада, якая пачалася з прыходам да ўлады бальшавікоў і працягваецца да нашых часоў. Першым на нашым шляху аказаліся езуіцкія калегію, касцёл Святога Ксаверия і гасцініца "Францыя". Калегіуму пашчасціла больш за ўсіх, бо захавалася аўтэнтычная сцяна 17 ст., гэта ўнутраная сцяна музея этнографіі. Астатнія былі разбураныя ў 50-ых гады, і ад іх захаваліся толькі падмуркі. А між тым менавіта калегіуму ў часы свайго існавання (1680-1820 гг.) належала вядучая месца ў навучанні, пасля яго заканчэння вучні маглі паступаць у любы єўрапейскі ўніверсітэт.

Далейшы наш шлях пралягае яшчэ праз адну страту мірных 50-х - Багаяўленскія брацкі манастыры. Гэта быў цэлы комплекс будынкаў -

галоўны храм - Багаяўленскі сабор (асвячаны ў 1636 г.), мураваная царква св. Іаанна Багаслова, мураваная друкарня, драўляная бальніца і званіца. У 1928 годзе абедзве царквы былі закрыты і тут размяшчаліся дзяржаўныя архіў. Пасля Вялікай Айчыннай вайны захаваліся сцены цэркви, а зараз - і ўвогуле толькі падмуркі.

Зусім недалёка бачны фарны касцёл Св. Казіміра, пабудаваны ў 1604 годзе. Гэта першы каталіцкі касцёл у Магілёве. Ён захаваўся амаль што цалкам, страціўшы толькі свой купал, але ж, на жаль, пабачыць яго цяжкавата, бо знаходзіцца ён за агароджай на тэрыторыі рэжымнага аб'екта РУП "Белтелекам". Таму доўга тут не затрымліваецца, і экспурсія па невялікім кавалку цудам захаванай брукаванкі павольна крохочы да палаца архірэя Георгія Каніскага. Гэты будынак быў пабудаваны ў стылі барока напрыканцы 18 ст. Ён, два бакавыя флігелі і брама - ціпкер адзінага сведкі гісторыі, а вось будынак Спаса-Праабражэнскага сабора Спаскага манастыра, кафедральны сабор адзінай праваслаўнай епархіі Рэчы Паспалітай, пабудаваны ў 1740-62 гг. у стылі віленскага барока, страчаны назаўсёды пасля вайны.

Далей нас чакае сімвал магдэбургскага Магілёва - гарадская ратуша. Яна пабудавана на прыканцы 17 ст. і была разам са званіцай Багаяўленскага сабора асноўнай архітэктурнай дамінантай горада. Была, менавіта так, бо той будынак, які зараз узвышаецца над Савецкай плошчай - навабуд, пабудаваны ў 2000-х гг. на старых падмурках. Аўтэнтычны будынак, пашкоджаны ў вайну, але годны да рэстаўрацыі, спачатку, нават спрабавалі аднавіць. Заставаўся фотаздымак, на якім вежа ратуши стаіць у будаўнічых рыштаваннях, але ў 1957 годзе ўсё ж такі знеслі. Зараз тут знаходзіцца музей гісторыі Магілёва, у якім захоўваецца шмат цікавых экспанатаў, у тым ліку адзіні на тэрыторыі Беларусі арыгінальны экземпляр статута ВКЛ 1588 года на старабеларускай мове.

Сонека амаль зайшло, таму хутка рухаемся да наступнай часткі нашай экспурсіі - Школьніцы. Толькі ў гэтым раёне з 17 ст. было дазволена сяліцца магілёўскім яўрэям згодна з граматай караля Сігізмунда III ад 1626 года. А назва пайшла ад таго, што "школамі" ў тых часах называлі сінагогі. Быў тут і каштоўны помнік архітэктуры - двухпавярховая драўляная "Халодная сінагога", пабудаваная 1680-х гадах. На пачатку

XX стагоддзя роспісы гэтай сінагогі атрымалі єўрапейскую вядомасць, а ў 1918 г. савецкая ўлада нават признала сінагогу помнікам даўніны. Але ж цуд не здарыўся і яе напаткаў лёс многіх рэлігійных і культурных помнікаў горада - у 1938 г. яна была разабрана. Але ж на Школьніцы жылі не толькі яўрэі, таму з сінагогай суседнічалі касцёл і цэрква, лёс іх



Архірэйскі палац

таксама падобны. Бернардзінскі касцёл Святога Антонія пабудаваны ў 1720 гг. Ён яшчэ на пачатку XIX ст. быў пераабсталяваны пад архіў, а ў 50-ых гады 20 ст. увогуле знесены, і зараз з падзямлі бачны толькі невялікі кавалак падмурка. Драўляная Пакроўская праваслаўная царква была пабудавана ў 1554 г., у 1668 г. на яе месцы пайштаў мураваны храм, а побач храм-званіца. Разбураны гэтыя будынкі быў у 50-ых, і, калі падмуркі званіцы былі раскапаны археолагамі ў 2014 г., то падмуркаў самой царквы ўжо не існуе, бо на яе месцы быў пабудаваны рэзэрвуар гарвадаканала. Толькі і застаецца, што разглядаць стары фатадздымкі і ўяўляць былую прыгажосць гэтых мясцін.

Экскурсія тым часам рухаецца да заканчэння, пераходзі пра новы мост цераз Дняпро і аказваецца на чарговых падмурках, на гэты раз Траецкай царквы, пабудованай у 1810 г., а разбуранай ў тых часах 50-ых гадоў. Унікальнасць царквы ў тым, што гэта апошні магілёўскі храм, пабудаваны з выкарыстаннем мясцін



Магілёўская ратуша ў 1890 г.

цовных будаўнічых матэрыялаў - цэглы-пальчаткі. Падмуркі былі знойдзены зусім нядуна, зімой 2016 года, калі праводзілі рэканструкцыю Пушкінскага маства. Раней лічылася, што на месцы храма праходзіў Пушкінскі праспект, на шчыце, гэта не так. І, мабыць, у недалёкай будучыні ў Магілёве паўстане з руін гэта святыня, а пакуль што падмуркі адкрыты для агляду турыстаў.

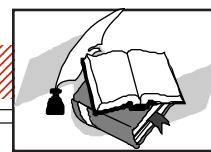
Апошняя крапка маршруту - таксама царква, Петрапаўлаўская, але зараз не пабачыш не тое, што яе самую, але і падмуркі, бо на месцы, дзе стаіў храм знаходзіцца добраўпарадкаваная пляцоўка для адпачынку насупраць гасцініцы "Турист". Пабудаваная царква была ў 1750-х гадах, на яе ўпрыгожванне ахвяравала гроши сама імператрыца Кацярына II, у 1928 закрыта, а ў 1958 г. знесена.

Заўважылі, як часта загадваюцца 50-ых гадоў, 20 стагоддзя? Несумненна, гэта глыбокі шрам на гісторыі нашага горада, Магілёў у тых часах стаціў шмат сваёй культурнай спадчыны. І яшчэ больш баліць ад таго, што нанесены быў гэты шрам далёка не ў вяенны час... Яго нельга нічым апраўдаць, а нам, нашчадкам, застаецца толькі берагчы тое, што яшчэ існуе і вучыцца на памылках мінулага.

Яўгенія Хмуроўч,
г. Магілёў.



Касцёл sv. Ksawery



Уладальнік чароўнай флейты

Ёсць людзі, якія сваёй апантанасцю музыкай, аддачай захапленню ўздымаюць сваіх слухачоў на вышыні ўспрынняцца і разумення класічных твораў, павышаюць узровень духоўнасці ў грамадстве. Такім з'яўляецца Павел Сурагін, выкладчык музыкі і кіраўнік квартэта блокфлейтаў "Brevis". Выхаванец Менскага інстытуту культуры і мастацтва ў 90-тых гады прыйшоў працаўца ў звычайную 13-тую сярэднюю школу, дзе стварыў для вучняў клас флейты. У 1997 годзе па прыкладзе Андрэя Канстанціна, кіраўніка ансамбля "Контрданс" з Баранавічай, ён заснаваў сваім вучнямі музичны гурт "Brevis".

Першы сур'ёзны поспех прыйшоў да Паўла Сурагіна і яго юнаку ў 2002 годзе на фестывалі "Славянскі базар". 2006 год быў надзвычай плённым для маладых артыстў. Яны сталі лаўрэатамі нацыянальнага тэлевізійнага фестывалю "Сузор'е надзеі", а таксама лаўрэатамі I прэміі міжнароднага конкурсу камерных ансамблей імя М.К. Агінскага. Па выніках конкурсу калектыв атрымаў грант спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай молодзі на набыццё музичных інструментоў, з якімі яны зараз выходзяць да публікі. У 2010 годзе квартэт "Brevis" выступаў на Рэспубліканскім фестывалі, прысвечаным 600-годдзю Грунвалдской бітвы.



напісаныя для фартэпіяна, аргана, клавесіна і адаптаваныя для блокфлейты. У іх канцэртах гучаць творы Баха, Генделя, Моцарта, Куперэна і сучасных кампазітараў. І яшчэ такую музыку стваралі прыдворныя кампазітары Стэфана Баторыя. Можна ўяўіць, як пад гукі флейты, лютні і дуды, скрыпак і сірэлляў у палацах Слуцка і Нясвіжа, Ружанаў і Слоніма на балях ў ВКЛ танчыла беларуская шляхта і сўрэпейскія арыстакраты. Квартэт выпусціў 6 кампакт - дыскі.

Сёлета ў канцы траўня квартэт блокфлейтаў "Brevis" прадставіў слухачам юбілейны канцэрт. На вечарыне слухачам вельмі спадабіліся творы "Маленікі паветраныя мыны", "Музичная табакерка" і іншыя. Саюз музичных дзеячаў Беларусі ўзнагародзіў квартэт "Brevis" ганаровай граматай за высокі ўзровень май-



У 2012 годзе музыкі сталі ўладальнікамі Гран-пры на міжнародным фестывалі "Кубак Еўропы", а таксама лаўрэатамі фэсту старадаўнай музыкі ў замку Мальбарк. У 2016 годзе гурт з поспехам выступіў у Маскве, а ў лютым 2017-га года стаў дыпламантам агульнапольскага конкурсу ансамблю ў старажытнай музыкі і атрымаў музичную прэмію Belbrend.

Беларускія флейтысты з поспехам бяруць удзел у фестывалях старадаўнай музыкі, такіх як "Сузор'е надзеі", "Мірскі замак", "Меч Лідскага замка", "Музыка беларускіх сядзібаў" і ў рыцарскіх фэстах. Вытанчаныя, узноўслыя мелоды яны гравіруюць для слухачоў Пастаўаў, Віцебска і Міра, гарадоў Польшчы і Нямеччыны.

Віртуозная музыка выконваюць складаныя творы,

стэрства і папулярызацію твору класікі. У складзе квартэта - дзеў ўзроставыя групы. Плячысты брунэт з блакітнымі вачымі прадставіў сваіх выхаванцаў.

- *Раскажыце, калі ласка, з чаго Вы пачыналі працу з вучнямі?*

- У мене быў дзеў, ім было цікава. Даводзілася ўсё рабіць самастойна, набываць інструменты за свой кошт, шынка касцюмы, выбіраць творы, якія падабаюцца, адаптаваць іх для блокфлейты. У нашай краіне не было яшчэ класа блокфлейтаў і адсутнічаў нотны матэрыял, - узгадвае Павел. - Калі дзеў выйшлі на сцену ў старажытных строях і баратах і зігралі на флейтах музыку Генделя, уражанне было непаўторнае!

- Як Вы выхоўваеце рамантычны і рыцарскі дух у

Эла Дзвінская,
фота аўтара
1. Кіраўнік квартэта
блокфлейтаў "Brevis" Павел
Сурагін; 2. Юныя музыкі.

Беларуска атрымала прэмію за актыўізм у Берліне

Навіны Германіі



Вашай моладзі?

- Мы шмат вандруем па свеце, бывалі ў Люксембургу, Польшчы, Літве, Арабскіх Эміратах, Паўднёвой Карпі, не аднойчы гастроіравалі ў Германіі. Немцам такая музыка прыходзіцца вельмі даспадобы. Некалькі разоў нас запрашай на свае мерапрыемствы Міхаіл Фінберг. Мы - мабільныя калектыв.

У старэйшы склад ансамбля ўваходзяць мае былья вучні, якім ужо 21-27 гадоў. Яны паказываюць высокі ўзровень майстэрства. Аляксей Ладзік скончыў Беларускую Акадэмію музыкі, працуе ў музычным тэатры. Аляксей Чорнавокі працуе ў тэатры оперы і балета. Констанцін Алехна і мой сын - Уладзіслаў Сурагін - працуюць праграмістамі. Інтэлектуалы па родзе дзеўнасці, яны маюць вялікі канцэртны досвед выкананіяў. У лепшыя часы мы мелі 7-10

У Дзень Еўропы, арт-актыўістцы мячанцы Марыне Напрушкінай уручылі прэстыжную ўзнагароду Еўрапейскага культурнага фонду Princess Margriet Award for Culture. Прэмію заснавала прынцэса Маргрыт Францыска Нідерландская.

Премію Марыне прысудзілі за праект Neue Nachbarschaft / Moabit ("Новае суседства / Маабіт"). Маабіт - гэта раён у Берліне, у якім жыве шмат старых і "новых" (эмігранты, бежанцы) берлінцаў. Праект Марыны накіраваны на тое, каб з дапамогай мастацтва спрыяць іх узаемнай інтэграцыі. Маабіт - гэта раён у Берліне, у якім жыве шмат старых і "новых" (эмігранты, бежанцы) берлінцаў. Праект Марыны накіраваны на тое, каб з дапамогай мастацтва спрыяць іх узаемнай інтэграцыі, піша citydog.by.

У інтэрвю кіеўскай газеце "Дзень" Марына распавядала, як у 2013 годзе пачынаўся праект. Яна выпадкова пазнаёмілася з сем'ямі бежанцаў у інтэрнаце.

- Там жыло больш за сто дзяяц, ніхто імі не займаўся. Я пагутарыла з сацыяльнымі працаўнікамі, яны нам выдзелілі маленьki пакой. У насе-



льнікаў інтэрната былі жудасць, ўмовы, таму што ім займалася прыватная фірма, якая праства раскрадала гроши. Напрыклад, дзяржава выдзяляла сродкі на дзіцячы садок, а яго нават не адкрылы. Прачынных машын бракавала. Людзі недаядалі, жылі ў перапоўненных пакоях. Мы пачалі гэта крыйтаваць, і нас адтуль выгнали.

Пасля гэтага Марына дамовілася з суседнім кавярням, дзе пачалі праводзіць розныя заняткі для жыхароў інтэрната. А пазней з'явілася вялікае памяшканне, дзе цяпер і

зібраюць ўдзельнікі праекту.

- Важна, што атмасфера тут зусім іншая. Людзі ў інтэрнаце жывуць, як селянды ў баницы, таму часта ўзікаюць этнічныя і рэлігійныя канфлікты, утвораюцца іерархіі. А ў нас за трэћы ніводнай спрэчкі не паўсталі. Пэўна, дзякуючы памяшканню. Яны самі яго рамантавалі, усе разам дапамагалі. Чачэнцы, расейцы, сірыйцы, афрыканцы сядзяць за адным столом, вывучаюць нямецкую, а ў інтэрнаце такое было б немагчымы.

citydog.by.

Фота: citydog.by.

Калі за адраджэнне мовы, чытай, спадарства, "Наша слова"!

Шаноўныя сябры, пачалася падпіска на другое паўгодзе 2017 года. У каталогу інфармацыя пра газету знаходзіцца на ст. 67. Ціна змянілася нязначна. У 2017 годзе мы працягваем выхадзіць на восьмі палосах. Газета мае добры рэдакцыйны партфель і плануе для друку тэксты самых розных матэрыялаў, з рознымі поглядамі і падыходамі, у тым ліку і адрознімі ад пазіцыі рэдакцыі. Мы будзем працягваць друк мовазнаўчых і гістарычных матэрыялаў у выкладанні тых аўтараў, якіх вы не знайдзіце на старонках іншых выданняў. Мы не стараемся навязваць чытчу сваю думку ці погляды, а падаём паведамленні і меркаванні саміх чытчоў. Чытайце, даведайцеся, думайце. Будзьце з намі, і вы будзеце з усёй Беларуссю.

РП - 1												Міністэрства сувязі Рэспублікі Беларусь			
												АБАНЕМЕНТ на газету часопіс 63865			
												індэкс выдання			
												НАША СЛОВА			
												(назва выдання)			
												Колькасць камплектаў 1			
												На 2017 год па месяцах:			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
												Каму			
												(прозвішча, ініцыялы)			
												Куды			
												(адрас)			
												(паштовы індэкс)			
												ДАСТАВАЧНАЯ КАРТАЧКА			
												на газету часопіс			
												індэкс выдання			
												НАША СЛОВА			
												(назва выдання)			
												Кошт падпіскі перададрасоўкі 8,58 руб.			
												руб. Колькасць камплектаў 1			
												На 2017 год па месяцах:			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12				
												Каму			
												(прозвішча, ініцыялы)			
												Куды			
												(адрас)			
												(паштовы індэкс)			

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

5. Турава-Пінская зямля

Тураўскае княства склалася ў X ст. у бассейне ракі Прыпяці на аснове племяннога саюза дрыгавічоў. Першая стаўшчыца княства горад Тураў згадваецца пад 980 г. Першым вядомым князем быў Тураў. Княства мела выгаднае географічнае становішча і магло весці міжнародны гандаль з разнымі краінамі, у т. л. з Візантый і Польшчай. Спачатку княства было незалежным, але ў канцы X ст. яно трапіла ў склад Кіеўскай Русі. Кіеўскі князь Уладзімір паставіў кіраваць васальнім княствам свайго сына Святаполка. Тому тураўская князі атрымалі права на кіеўскі стаў. У такім выпадку ў Тураў прысылалі княжацкага намесніка-пасадніка. Горадам і акругай кіравала веча, якое нават магло абрацца епіскапам. Тураўская епархія была заснавана ў 1005 г. Аднак сваёй кіруйнай дынастыі ў княстве не было, і яно паступова губляла свае тэрыторыі. У 1143 г. яно страціла горады Берасце, Драгічын, Клецк, Рагачоў, а ў 1155 г. - Мазыр. Аўтаномнай часткай дзяржавы да сярэдзіны XII ст. была Берасцейская зямля, якая ў другой палове XII ст. трапіла ў залежнасць ад галицка-валынскіх князёў. Сталіцай княства ў XII ст. стаў горад Пінск.

Як ужо згадвалася, у 1158 г. тураўскі князь Юрый Яраславіч адмовіўся плаціць даніну Кіеву і стаў незалежным. Але пасля яго смерці княства на ўдзелы падзялілі яго сыны. Узніклі спачагку ўдзельная Тураўская, Пінская і Дубровіцкая княсты, а пазней - Клецкая, Берасцейская і Драгічынская.

Гарадзішча старажытнага Турава вельмі добра захавалася. Яно знаходзіцца на мысе ракі Язьды, што ўпадае ў прыток Прыпяці Струмень, мае трохкутную форму і ўмацавана валамі і равамі. Асобным валам гарадзішча падзяляецца на дзядзінец і вакольны горад. На тэрыторыі вакольнага горада кіеўскія майстры ў XII ст. збудавалі вялікі храм, які меў плошчу, большую за Сафійскі сабор у Полацку. Храм загінуў падчас землятрусу 1230 г., і яго руіны цяпер раскапаны археолагамі. У цяперашні час над падмуркамі храма зроблены музеіны павільён. На Тураўскім гарадзішчы пастаўлены вялікі помнік знакамітаму беларускаму дзеячу XII ст. Кірылу Тураўскому (каля 1130 - каля 1182). У 1158 г. ён стаў тураўскім епіскапам. Захаваліся яго пісмовыя казані - "слово", прысвечаныя разным біблійным святам. Таксама ён актыўна пашыраў хрысціянства і змагаўся з рэшткамі язычніцтва, быў знакамітым пропаведнікам. Яшчэ пры жыцці яго менавалі Залатаўсным.

6. Уладзіміра-Суздальская зямля

Доўгі час мікречча Волгі і Акі было заселена разнымі фіна-ўгорскімі племенамі. Так, на Волзе жыло племя мера, а на Ацэ - мурома, з якога паходи

дзіць былінны рускі багатырь - Ілья Муромец. Славянскіе насељніцтва тут было спачатку невялікім і жыло ў гардскіх паселішчах. Выхадцы з Ноўгарада ў X-XI стст. заснавалі тут гарады Белавозера, Раствоў і Суздаль. Потым узікі гарады Муром, Уладзімір і Яраслаў. Да канца XI ст. гэтыя землі былі глухой правінцыяй Кіеўскай Русі.

Пасля з'езду 1097 г. у Любечы тут узікае самастойнае Суздальскае княства пад кірауніцтвам сына Манамаха - Юрыя Далгарукага, які заснаваў гарады Москву і Юр'еў Польскі. Москва была заснавана ў 1147 г., на землях, дзе жылі вяцічы. Спачатку гэта быў невялікі ўмацаваны гарад на рацэ Москве, але ўжо на мяжы XII-XIII стст. гэта адносна вялікі гарад Ўладзіміра-Суздальскага княства.

Істотную ролю ў стварэнні вялікай дзяржавы на гэтых землях адыграў князь Андрэй Багалюбскі, сын Юрыя Далгарукага. Ён заснаваў новыя гарады: Цвер, Кастраму і Галіч Мерскі. У той час колькасць славян на гэтых землях значна павялічылася, бо гэта былі ўзякачы з поўдню, якія моцна цярпелі ад набегаў палаўцаў.

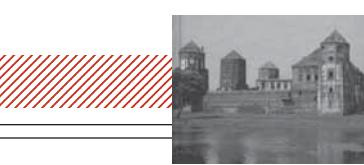
Ішла актыўная асіміляцыя і хрысціянізацыя мясцовых фіна-ўгорскіх племен, і на іх базе пачаў складацца вялікарускі народ, які цяпер называецца праста рускім. Ворных земляў тут было мала, большасць зямлі займаў вялікі лес. Тому мясцовыя жыхары актыўна займаліся бортніцтвам, паліваннем, вырабам адзення, лыка і мачала.

Гарадоў было мала, але існавала шмат невялікіх паселішч. Асноўныя шляхі праходзілі па рэках. У адрозненне ад іншых земляў у Суздальскім княстве, а потым і ў Уладзіміра-Суздальскім, уся зямля адразу належала князю, а гарадскога веча прафтычна не было. Князь Юрый, каб арганізаваць будаўніцтва мураваных храмаў, запрасіў майстроў з Галіча, якія збудавалі з белага мясцового каменю (цэглы тут не было) сабор у Пераяслаўлі Залескім і царкву Барыса і Глеба ў Кідэкшы (пад Суздалем). Царква ў Кідэкшы - гэта першы белакаменны храм на тэрыторыі княства, які датуецца 1152 г. Сын Юрыя ад палаецкай князёўні Андрэй быў моцным і вядомым палітыкам і дыпламатам, які абавіўся на простых гарадскіх і пасадскіх людзей і з іх дапамогай разабраўся з разтоўскім і суздальскім баярамі. Яго войскі нават захапілі і разрабавалі Кіев. Але Андрэй не застаўся ў Кіеве, а вярнуўся на радзіму і сталіцай сваёй вотчыны зрабіў гарод Уладзімір на рацэ Клязьме.

Горад быў ўмацаваны валамі і драўлянымі сценамі, а галоўны ўваход у яго ішоў праз мураваную вежу - браму, збудаваную ў 1164 г. Гэта вежа атрымала назыву Залатыя вароты Уладзіміра. На супрацьлеглым канцы горада стаялі такі ж магутны і белакаменны Срэбныя вароты. У цэнтры горада быў пабудаваны Успенскі сабор (1158-1161 гг.). На яго будоўлю князь Андрэй

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

заснаваў гарады: Белавозера, Раствоў і Суздаль. Потым узікі гарады Муром, Уладзімір і Яраслаў. Да канца XI ст. гэтыя землі былі глухой правінцыяй Кіеўскай Русі.



Алег Трусаў

Гісторыя сярэднявечнай Еўропы (V - XV стагоддзі)



Царква Пакрова-на-Нэрлі (1166 г.)

выдзеліў дзясятую частку ўсіх саюзных дахаўдаў. У саборы знаходзіўся абраз Уладзімірской Божай Маці, прывезены з Візантый. На запрашэнне Андрэя Багалюбскага прыбылі німецкія майстры з імперыі Фрыдрыхы Барбаросы, якія дасканала валодалі майстэрствам каменнай разьбы. У сваёй загароднай рэзідэнцыі, сяле Багалюбаве, князь Андрэй збудаваў храм Раства Багародзіцы і мураваны палац. У 1166 г. збудавана царква Пакрова-на-Нэрлі за 1 км ад Багалюбава. Царква паставалена на каменным цокалі вышынёй 4 м і выдатна глядзіцца ў пойме лугавіны.

У часы панавання наступнага князя, Усевала, брата Андрэя, які атрымаў мянушку "Вялікія Гнядзі", Уладзіміра-Суздальская зямля дасягнала свайго найбольшага росквіту. Пры ім ў Уладзіміры збудаваны Дзмітрыеўскі сабор (1194-1197 гг.). Храмы Уладзіміра і іншых гарадоў княства адразніваюцца сваёй унікальнай белакаменнай разьбой. У 1230 - 1234 гг. збудаваны апошні храм Уладзіміра-Суздальскай ахітэктурнай школы - Георгіеўскі сабор у горадзе Юр'еве Польскім. Княжацкая ўлада тут абавілася на сярэдні і малых феадалаў, якія за сваю службу атрымоўвалі зямлю разам з сёламі і сялянамі. Аднак зімой 1238 г. войскі хана Батыя захапілі Уладзімір. Дзясяткі іншых гарадоў княства, у тым ліку і Москва, былі арабаваны і спалены. Тысячы людзей трапілі ў палон, загінулі ўнікальныя помнікі культуры і мастацтва.

7. Галіцка-Валынская зямля

Пасля распаду Кіеўскай Русі на тэрыторыі сённяшній Украіны існавала пяць

цывоў ўдзельныя княсты, ў адзіную моцную дзяржаву са сталіцай у Галічы. Пры яго сыне Яраславе Асмамысле (1152-1187) назіраўся далейшы рост краіны. З дапамогай заходніх майстроў, якія прынеслі рамансскую будаўніцу тэхніку ў вёсцы Крылосе (Стары Галіч), быў у 1187 г. збудаваны Успенскі сабор. Будынак складаеца з вялікіх каменных блокаў (памерам 58x40 см), змацаваных гіпсавай рошчынай. Падлога выкладзена паліవамі керамічнымі пліткамі з арнаментам. Пасля смерці князя Яраслава краіна пачала прыходзіць у заняпад, і ў 1188 г. Галіч захапілі венгры.

Першым самастойным князем на Валыні быў сын нашай князёўні Рагнеды і кіеўскага князя Уладзіміра Усевала. Ён заснаваў сталіцу княства, горад Уладзімір-Валынскі. Росквіт Валынскага княства назіраўся ў канцы XII ст. Валынскі князь Раман Мсціславіч у 1199 г. разбіў венграў, завалодаў Галіцкім княствам і аўд'яднаў яго з Валынскім. Так узікла вялікая і моцная Галіцка-Валынская дзяржава, у яку ўваходзіла і Берасцейская зямля з гарадам Берасцем, Кобрынам і Камянцем. Князь Раман вёў паспяховыя войны з полаўцамі і летапіснай літвой, а таксама прэтэндаваў на ўладу ў Кіеве. Аднак падчас вайны з Польшчай у 1205 г. ён загінуў.

Украіне пачалася грамадзянская вайна, і частка мясцовых баяр запрасіла на дапамогу венграў. У 1214 г. Польшча і Венгрыя падзялілі паміж сабою землі Галіцкага княства і началі пераводзіць мясцове насельніцтва ў каталіцтва. Выбухнула паўстанне гараджан у Галічы. Ім на дапамогу з Ноўгарада з дружынай прыйшоў князь Мсціслаў Удалы. У 1214 г. яго войска разбіла венграў і вызваліла Галіч. У 1228 г. пасля смерці князя Мсціслава да ўлады прыйшоў яго сын Даніл Галіцкі. Ён меў вялікую войску і паспяхова ваяваў з суседзямі. У 1240 г. ён стаў адначасова і кіеўскім князем. Сваім намеснікам у Кіеве ён прызначыў ваяводу Дзмітрыя, які мужна бараніў горад ад войск хана Батыя. Пасля таго як Дзмітрый трапіў у палон, яго за асадбствуючым ханам Батыем адпушціў на волю.

Галіцка-Валынская зямля была адзінай дзяржавай на тэрыторыі сённяшній Украіны, якія не была змінена мангола-татарамі і заставалася ў сярэднім ўсходнім Еўропай. У 1245-1246 гг. Даніл Раманавіч прызначыў уладу хана Батыя і атрымаў ярлык на вялікую квітку з вясімью плюштакамі. У кожным з іх гарэў ахвярны агонь, які запальвалі падчас святаў. У XII-XIII стст. склаўся гістарычны цэнтр Ноўгарада. На пагорку, на левым беразе Волхава знаходзіўся ўмацаваны дзядзінец (крэмль), у якім у 1045-50 гг. быў збудаваны Сафійскі сабор. Тому гэта частка горада называлася "Сафійскай староню". На правым беразе ракі знаходзілася "Гандлёвай староне". На пагорку, на правым беразе Волхава знаходзілася "Гандлёвай староне". На пагорку, на правым беразе Волхава знаходзілася "Гандлёвай староне".

з Рымам і таму ў 1253 г. ад Рымскага Папы атрымаў каралеўскую карону. Памёр у 1264 г.

8. Узнікненне Ноўгарадскай Рэспублікі

Стараўжытны Ноўгарад быў размешчаны на абодвух берагах ракі Волхава за 4 км ад упадзення яе ў возера Ільмень. У летапісах горад упісаны з паданнем аб пакліканні ў горад князя Рурыка. Археолагі лічаць, што магчымай рэзідэнцыяй яго было Гарадзішча, якое знаходзіцца на правым беразе Волхава, за 3 км на поўдзень ад сучаснага Ноўгарада. Самыя старажытныя пласты ў горадзе, добра вывучаны археолагамі, датуюцца пачаткам Х ст. Першы драўлянінай грэбля-маставая і стабільная забудова гарадскіх вуліц адносіцца да 40-х гадоў Х ст. Ужо ў XII ст. горад складаўся з трох кварталаў (канцоў), якія мелі назвы Славенскі, Людзін і Нярэўскі. У творы візантыйскага імператора Констанціна "Аб кіраванні дзяржавай", напісаным у 948-952 гг., ёсць звесткі пра Ноўгарад. Згадваючы пра яго і скандынаўскія сагі (пад называй Хольмгард).

Ужо ў XII ст. горад займаў даволі вялікую тэрыторыю і быў значным рамеснагандлёвым цэнтрам. Археолагі знайшли пры раскопках шмат усходніх манет XII ст., што сведчыць пра актыўную гандлёвую сувязь гараджан. Каля горада, там, дзе Волхав выцякае з возера Ільмень, знаходзіцца пагорак Пярынь, дзе было капішча бoga Перуна. У 1951-1952 гг. яно было раскапана археолагамі пад кіраўніцтвам Валянціна Сядова.

У цэнтры капішча быў круглая пляцоўка дыяметрам 21 м, амбежаваная ровам шырынёй да 7 м і глыбінёй больш за 1 м. У цэнтры пляцоўкі знайшли яму ад драўлянага слупа дыяметрам 0,6 м. Тут стаяў стод Перуна, які ў 988 г. ссякілі да скінулі ў Волхаву. Перад ідалам быў ахвярнік - кола, выкладзена з камянёў. Роў, выкананы вакол капішча, меў звонку 8 акруглых выступаў і таму зверху капішча нагадвалі вялікую кветку з вясімью плюштакамі. У кожным з іх гарэў ахвярны агонь, які запальвалі падчас святаў. У XII-XIII стст. склаўся гістарычны цэнтр Ноўгарада. На пагорку, на левым беразе Волхава знаходзіўся ўмацаваны дзядзінец (крэмль), у якім у 1045-50 гг. быў збудаваны Сафійскі сабор. Тому гэта част



Брытанскі пісьменнік Джэк Файрвэзер ў Лідзе

Скарыстаўшыся магчымасцю наведаць Беларусь на працягу 5 дзён без візы, у Ліду прыехаў вядомы брытанскі пісьменнік і журналіст Джэк Файрвэзер (Jack Fairweather), аўтар бестселераў пра воіны ў Афганістане і Іраку ("The Good War: Why We Couldn't Win the War or the Peace in Afghanistan", "War of Choice: The British in Iraq" і "A War of Choice: Honour, Hubris and Sacrifice: The British in Iraq").

Ужо больш за год брытанец збірае матэрыял для сваёй будучай кнігі пра нашага славутага земляка Вітольда Пілецкага - чалавека, які добраахвотна пайшоў у Асвенцым, каб даведацца, што там робіцца, потым арганізаваў уцёкі з лагера і герайчна ваяваў супраць нацыстаў і камуністаў. Брытанскі гісторык прафесар Майкл Фут (Michael Foot) залічыў Вітольда Пілецкага да ліку шасці самых адважных герояў Другой Сусветнай вайны.

Пісьменнік прыехаў з дзвумя асістэнткамі, якія дапамагаюць яму збіраць матэрыял - Ханнай Вальдэ (Hannah Wadde) і Мартай Гольян (Marta Goljan). Сын Пілецкага Андрэй парэкамендаваў пісьменніку ў Лідзе сустэрэца з рэдактарам газеты "Лідская зямля" Аляксандрам Кольшкам, а менская акадэмічная супольнасць звязала брытанца з даследчыкам і рэдактарам сайта "Павет" Леанідам Лаўрэшам. Гэтыя людзі з'яўляюцца лепшымі знаўцамі рэалій лідской гісторыі 1920-30 гг.

Джэку Файрвэзеру быў прэзентаваны нумар "Лідскага летапіса" з артыкулам пра Пілецкага. Потым уся група наведала месца, дзе быў маёнтак Пілецкіх - Сукурчы (за кіламетр ад легендарнага Вострава, месца, у якім адбылося Востраўскае пагадненне 1392 г., паміж Вітаўтам і Ягайлом). У Крупайскім касцёле, дзе да гэтага часу вісіць абраз пэндзля Вітольда Пілецкага, Файрвэ-



зер выпадкова сустэрэўся з Данутай Лапян (1934 г.н., цёткай вядомага польскага пісьменніка Аляксандра Юрэвіча), у доме якой жыла жонка Пілецкага Марыя з дзецьмі. Пані Данута расказала, як разам з дзецьмі Пілецкага святкавала Каляды 1939 г. (у красавіку 1940 г. Марыя Пілецкая перайшла

мяжу і пасялілася ў сваіх бацькоў у Востраве-Мазавецкім). Потым уся група наведала старога лідскага краязнаўца Станіслава Ушакевіча.

Сябры даследчай групы на свае вочы пабачылі людзей і зямлю, адкуль паходзіць герой Другой сусветнай вайны, запісалі шмат цікавай інфармацыі і зрабілі шэраг здымкаў. Кніга пра Вітольда Пілецкага павінна выйсці ў наступным годзе ў адным з самых славутых брытанскіх выдавецтваў ХарперКолінз (HarperCollins).

Наши. кар.

На здымках:

1. А. Колышка, Дж. Файрвэзер, Л. Лаўрэш з часопісам "Лідскі летапісец"; 2. Дж. Файрвэзер у Сукурчах; 3. Ханна Вальдэ з Данутай Лапян.



Заснавальнік:

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даўгіна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslova@tut.by

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрасік Бабіч, Юлія Бажок,
Марыя Баравік, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар
Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік,
Павел Сцяпко, Алег Трусаў,
Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.
<http://naszaslova.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbm-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>

Лідскі аддзел рамёства і традыцыйнай культуры з п'есай "Патрыкей" на фестывалі батлеек

14 траўня супрацоўнікі аддзела рамёства і традыцыйнай культуры ДУ "Лідскі раёны цэнтр культуры і народнай творчасці" з п'есай "Патрыкей" тэатра "Батлейка" прынялі ўдзел у III адкрытым рэгіянальным фестывалі батлеечных тэатраў "Чароўны свет батлейкі" сектара культуры і вольнага часу "Залескі Дом культуры" г. Смаргоні.

На суд журы ў складзе М.М. Андрэева - старшыні журы, Т.М. Ражэвай, І.Ю. Жук-Куніцкай, А.У. Лася, А.М. Рэцікава - сіబру журы, работы прадстаўлі 5 аматарскіх калектываў Гарадзеншчыны. Дыплом узделніка фестывалю ўрачыста атрымалі:

- Лялечны тэатр "Батлейка" ДУ "Смаргонскі раёны цэнтр творчасці дзяцей і моладзі";

- Тэатр-студыя батлейка "Вера. Надзея. Любоў" ДУА СШ № 16 г. Ліды;

- "Беларуская хатка" ДУА СШ № 10 г. Салігорскага;

- Лялечны тэатр "Буслянка" аддзела адукцыі, спорту і турызму Стайпецкага выкананія камітэта;

- Лялечны тэатр "Батлейка" аддзела рамёства і традыцыйнай культуры ДУ "Лідскі раёны цэнтр культуры і народнай творчасці";

Пасля прагляду спектакляў, журы размеркавала пераможцаў у наступнай паслядоўнасці:



най творчасці" (Узнагароджаны таксама мастак па сцэнаграфіі Дыдышка І.М. - метадыст аддзела рамёства і традыцыйнай культуры ДУ "Лідскі раёны цэнтр культуры і народнай творчасці" - дыпломам узделніка III рэгіянальнага фестывалю батлеечных тэатраў "Чароўны свет батлейкі" і падарункам, а таксама рэжысёр п'есы "Патрыкей" Вашкевіч І.І. - рэжысёр святаў і абраадаў аддзела рамёства і традыцыйнай культуры ДУ "Лідскі раёны цэнтр культуры і народнай творчасці" - дыпломам узделніка III рэгіянальнага фестывалю батлеечных тэатраў "Чароўны свет батлейкі" і падарункам);

- дыплом II ступені -

народны тэатр лялек "Батлейка" ДУК "Смаргонскі раёны цэнтр культуры";
Намінацыю "Батлейка-хіт" атрымала лялечны тэатр "Буслянка" аддзела адукцыі, спорту і турызму Стайпецкага выкананія камітэта.

М.М. Андрэў - стар-

шкую дзеянасць, а таксама можа з'яўляцца дадатковымі сродкамі выканання платных паслуг.

А.У. Лось, сябар журы, зрабіў канструктыўную заўвагу кіраўнікам тэатраў і выказаў упэўненасць, што заклад поспеху ў гэдда - гэта адданасць гульні з дзіцячай непасрэднасцю. Не трэба баяцца шукаць новыя формы падачы, але непрымальна выкарыстоўваць сучасныя мілагаючыя гірлянды, якія адцізываюць увагу ад дзеяння. Дзешаваць тэатр пакупнія мяккія цацкі. Яны не заменяюць індывідуальнасць лялькі, зробленай сваімі рукамі. Важна максімальна закрываць акцёраў за корпусам, каб захаваць сакрамант гульні. Лялька застаецца галоўным персанажам у спектаклі. Яна павінна быць цікавай і суразмернай памерам скрыні батлейкі.

Алесь Уладзіміравіч Лось, заснавальнік Залескага тэатра лялек, разам з памочні-

цамі паказаў майстэр - клас. Корпус батлейкі і лялькі прадстаўленыя як рэканструкцыя старажытнага народнага тэатра XVII ст.. П'еса "Цар Ірад" і сатырычныя мініяцюры бытавога характару выконваюцца максімальна прыбліжана да архайнай формы гульні. Жывы гук галасоў, скрыпкі і бубна, запаленыя свечкі на паверхах батлейкі, якія асвятляюць цем-

ру залы, вяртаюць гледача ў сівую даўніну. Страгасць і прастата асяроддзя дапамагаюць успрыманню таго, што адбываецца на сцэне.

I.M. Дыдышка, метадыст аддзела рамёства і традыцыйнай культуры ДУ "Лідскі раёны цэнтр культуры і народнай творчасці".



- дыплом I ступені атрымала лялечны тэатр "Батлейка" ДУ "Смаргонскі раёны цэнтр творчасці дзяцей і моладзі";

- дыплом II ступені - аддзел рамёства і традыцыйнай культуры ДУ "Лідскі раёны цэнтр культуры і народнай творчасці" ўзнагароджаны пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ўстановах адукцыі дзеці павінны заставацца галоўнымі гледачамі і ўзделнікамі лялечных тэатраў. Што датычыцца ўстаноў культуры, то батлейка павінна несці асвет-

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ўстановах адукцыі дзеці павінны заставацца галоўнымі гледачамі і ўзделнікамі лялечных тэатраў. Што датычыцца ўстаноў культуры, то батлейка павінна несці асвет-

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ўстановах адукцыі дзеці павінны заставацца галоўнымі гледачамі і ўзделнікамі лялечных тэатраў. Што датычыцца ўстаноў культуры, то батлейка павінна несці асвет-

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ўстановах адукцыі дзеці павінны заставацца галоўнымі гледачамі і ўзделнікамі лялечных тэатраў. Што датычыцца ўстаноў культуры, то батлейка павінна несці асвет-

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ўстановах адукцыі дзеці павінны заставацца галоўнымі гледачамі і ўзделнікамі лялечных тэатраў. Што датычыцца ўстаноў культуры, то батлейка павінна несці асвет-

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ѿтваренні

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ѿтваренні

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ѿтваренні

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ѿтваренні

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ѿтваренні

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ѿтваренні

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ѿтваренні

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ѿтваренні

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ѿтваренні

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказаў думку, што ва ѿтваренні

шыня журы, пасля цырымоніі ўзнагароджвання, падзякаваў узделнікам фестывалю і даў творчыя парады. Мікалай Мікалаевіч выказ